

Ilmari Mäenpää. Kuva: JV.

Tumman joen virrassa

Vaaleat yöt saapuivat tervapääskyjen kanssa. Pääskyt kirskuvat ja ajavat toisiaan takaa, kohoavat kauas meren yläpuolelle, jonka reunan alla aurinko yöllä vain hetken viivähtää. Ne näkevät, mutta eivät välitä, allaan Oulun kauppatorin, jossa puheensorina ja astioiden kilinä jatkuu aamuun asti. Tuomet tuoksuvat, meri ja joki heijastelevat vesivärien kaltaisesti taivaan heleitä turkooseja ja ruusunpunaisia sävyjä. Metsissä vaeltavilta poroilta, samoin kuin ihmisiltä, vuorokausirytmi on täysin seonnut. Yöt ovat niin valoisia, että kukaan ei välitä nukkua, sillä todellisuus on unta merkityksellisempää.

Kiiminkijoki virtaa levottomasti kaupungin pohjoispuolella. Tulva ei tänä keväänä vienyt ihmisiä eikä rakennuksia. Joki nousi jälleen lähelle **Virpi Räisäsen** lapsuudenkodin portaita. Muutamaa viikkoa aikaisemmin alajuoksulla asuvan säveltäjä **Ilmari Mäenpään** pihapiirissä olevan navetan katto romahti lumen painosta.

Mäenpää on ajanut Etelä-Suomesta kotiinsa, 1800-luvulla rakennettuun hirsiseen talonpoikaistaloon Kiiminkijoen rannalle. **Aukusti**-poika on lämmittänyt rantasaunan. Mäenpää riisuuntuu ja siirtyy lauteille makoilemaan. Hän heittelee vettä kiukaalle ja antaa ajatustensa virrata joen rytmissä. Kohta löylystä punainen mies solahtaa viileään veteen samoin kuin hylkeet läheisellä merellä.

Viimeiset viikot Mäenpään ovat pitäneet kiireisenä työn alla olevat sävellykset: *Krypton*-tilausteos Oulu Sinfonialle, kolmas jousikvartetto ja Barents Orchestralle sävellettävät liedit, jotka **Virpi Räisänen-Midth** esittää syksyllä Oulussa, Luulajassa ja Tromssassa. Vaikka Mäenpää matkustaa paljon, hän ei voisi kuvitella olevansa pois kotoa jäiden lähdön aikaan. "Jäidenlähtöä seuraa suurten kokemusten kausi, joka jatkuu toukokuun alusta heinäkuulle. Sen kaksi kuukautta haluaisin vain valvoa."

Värit ja erityisesti läpinäkyvät värit, kuten värilliset lasit, kukan terälehdet, kärpästen siivet ja veden heijastukset ovat aiheuttaneet Mäenpäälle lapsesta asti voimakkaita tunne-elämyksiä, syvän transsendentaalisen kokemuksen jostain tuonpuoleisesta. Puhaltaessaan saippuakuplia lapsena hän seurasi niiden pinnan värien leikkiä. Pöydän pinnalle tippuessaan ne näyttivät puolikkaalta maapallolta, universaalilta selitykseltä kaikelle, mitä maailmassa tapahtuu.

Opiskeluaikoinaan Taideteollisessa korkeakoulussa Mäenpää sai väriopin tunnilla huumausaineisiin verrattavan kokemuksen väripaletteja maalatessaan. Värit kertovat siitä, mitä hän on nähnyt ennen syntymää, joka on jäänyt ja jää arvoitukseksi elämän tarkoituksesta. "Väri on emootion inkarnaatio." Mäenpäästä on vaikea ajatella, kumpi häntä kiinnostaa enemmän, väri vai ääni. Väriyhdistelmät muodostavat sinfonisen kokonaisuuden, joka lähestyy romaanin kerronnan syvyyttä. Usein luonnosta löytyvät valot, värit ja erilaiset pinnan

TEKSTI: JUSSI VILKUNA ✦ KUVAT: JUSSI VILKUNA JA ROLV MIDTHASSEL

Kaltio | - | Numero: 4–5/2010 | Sivut: 42; -

karheudet tuovat Mäenpäälle musiikillisia ideoita, äänen kvaliteetista, voimakkuuksista, muotorakenteista.

Tietyt äänet – aukinaisen vesihanan ääni, vessanpöntön nykäisy, betoniauton jyrinä – ovat lapsesta asti aiheuttaneet Mäenpäälle lähes hallitsematonta pelkoa. Luonnon avoimet, horisontaaliset äänimaisemat, kuten veden virtausäänet, jään sulamisäänet, jään kohtaamisäänet ja vedenalaiset äänet ovat rauhoittavia ja turvallisuutta luovia. Muurahaispesän puolustautumisesta syntyvä kuhina ja ritinä on todella kiehtova. Totaalisen voiman äänet, kuten veden jäätymisäänet ja jään paukahdusäänet samoin kuin myrskyävän meren äänet ovat innostavia.

Mäenpää kelluu painottomana veden pinnalle ja kuuntelee vedenalaisia ääniä. Hengitystään pidättäessään hän keskittyy omaan sisäiseen, sikiönä kohdussa kokemaansa ääneen, joka on samalla uhkaava ja turvallinen. Mäenpää nauttii sukeltamisesta pohjoisen karuissa joissa ja järvissä, joissa on mutapohja, pohjasta irtoavia pieniä metaanikuplia, ilmakuplaa perässään raahaavia vesikirppuja sekä hentoja vesikasveja, jotka kesällä kasvavat, syksyllä jäävät jään sisään ja jotka jäät keväällä repivät irti.

✦ ✦ ✦